

Az Ígd-ének

- Hőseinek a Hold Lámpásáról-

Ha a régiek szava igaz, az Ígd-ének egy azon regék közül, amelyek még az ősidőkből maradtak reánk. Szó esik benne vitéz harcosok hősi tetteiről, melyek emlékét emberöltők múltán is regélik. Zeng még emellett sötét vidékekről, hová ember nem merészkedik, szó van benne élet és halál dolgáról, jókedvet, és szomorúságot hoz. Eme regét a tenger őrizte meg, a régiek szava ugyanis beleszállt, igen soká kavargott benne, míg végül kiadta a széles víz, ahogyan az Ígd-énekben áll:

Dalait tenger kiadja,
hullám hátán kisodorja,
örömeire minden népnek,
földön élő nemzetségnek.

Mindez időtlen idők hosszú sorával ezelőtt kezdődött, még az emberek eljövetele előtt, a haddabnoni csata előtt, olyan korban, ami mélységes homályba vész, mikor a kerek világot csak istenek és óriások lakták, ők szabták a sorsát mindennek. Egy isten a sokak közül Ígd, akinek tiszte szerint minden éjjel az Ég Tengerén kellett hajóját általkormányoznia, majd a Világot övező óceánon visszajutni keleti honába, ahonnan minden éjjel újra elindul. Útjain, az időtlen óceánon elkísérte társa, Ugtarral, akinek a Hold Lámpását kell tartania, hogy éjszaka is világosságot adjon az alatt lakóknak. Róluk így ír az ének: **(I. kép)**

Ígd a hajó kormányosa,
Hold Lámpását Ugtar tartja,
úsznak csöndesen keletről,
égi magos tengerekről.

De mindeközben Mlutkhar, Tumdachál birodalmának ura,- aki hajdanán maga is isten volt, de gonosszá, tolvajjá lett, ezért kilépett testvérei köréből, - régi íját szemlélte, amely már igen elvászott. Így tanakodott magában: „Lám, nem tűrhetem meg, hogy íjam miatt szégyenkezzem, újat kell hát készíteni!” Erre fel is kerekedett, bejárta a kerek világot kutatván mindenütt az íjhoz való fát, de nem lelhetett sehhol, hiszen csak Drugdachál, az Istenek Városa alatt nő olyan fa, amely néki jó volna. El is brekegte neki ezt egy béka a nádasból, így hát új útra kelt Mlutkhar. Hogy ne ismerjék fel testvérei, és biztonságban lehessen, nekilátott erős varázsszavakat, hatóigéket mondani. Hatalmas szélvihar kelt, villámait vetette, a fákat kicsavarta, köveket felkapkodta. Mlutkhar is átalakult, földi féreg, hatalmas kígyó lett, ugrott a forgószelebe, és abban utazott Drugdachál falai alá. Röpült, röpült, míg... ahogy az ének mondja: **(II. kép)**

Hanem szálltában megállott,
ideig egyhelyben várt ott,
majd kitépett fát tövestül,
úgy ahogy volt, gyökerestül.

Ezután Tumdachál ura, Mlutkhar szél szárnyán gonosz csarnokába szállt, megalkotni fegyverét, mellyel Ígd és társa veszedelmére kelhet. Táltos erő volt abban az íjban, nyila röptében fehér lángot húz az Ég Tengerén. Ezzel lőtt Mlutkhar a Hold Hajósaira, mert szívében veszedelmüket kívánta. Erről ez áll az énekben: **(III. kép)**

Vesszöt illesztett íjára,
táltos végút a húrjára,
célozza a holdi bárkát,
fényesen világló sajkát

A nyílvessző erejétől Ugtar és Lámpása lehullott a Földre, egy ingoványba. A Lámpás darabokra törött, gazdája pedig éjjeli szállás után nézett. Itt soká bolyongott, míg végül utat talált egy kis kalyibához, melynek lakója, egy vénséges-vén öregasszony emígyen szólt hozzá, ahogy az ének mondja: **(IV. kép)**

Adok szállást én szívesen,
van tanyámon elég helyem,
a mocsárban senki sem jár,
erre csak a madár talál.

Hanem másnap, mikor útra kelne Ugtar, hogy a mocsárból hazajusson, így szólal meg az öregasszony: Nem sokak mondhatják el azt, hogy élve kikerültek ebből az ingoványból, de én segíték neked ebben. Íme, itt a hollóm, bűvös, eszes madár, ő tudja a kiutat. Reáparancsolok, hogy ő vezessen téged, mindig várjon meg, és így kerülj ki elevenen a mocsárból. Te meg csak kövesd őt, amerről hegyet kerül, úgy menj te is, égi útját szem elől ne téveszd.” Ezzel útnak eresztette mindkettejüket, és visszatért Tumdachálba, merthogy nem öregasszony volt ő, hanem Ármány Ura; Mlutkhar. Ugtar pedig közelgő vesztéről mit sem sejtve követte a hollót. Mentek egy nap, mentek másnap, harmadnapig meg nem álltak. Ekkor azonban már leszállt az est, Hár, Ígd fivére a Nap Lámpását hordozó hajójával már bukott is le a látóhatár mögé. A holló, - mert bűvös lény volt- megszólalt: „Nem jó éjszaka kinn kóborolni a mocsár Határhegyein, olyan lények lakják azt a rengeteget, amelyek hatalmasak, de alig ismerjük őket. De íme, ott egy barlang a hegy lábánál, térj be oda megaludni éjszakára.”Eztán még ennyit szólt, ahogy a rege mondja: **(V. kép)**

Mocsárba én visszatérek,
napkeltére hazaérek,
szállok gazdámnak házára,
mocsárbéli lakására.

Ugtar hallgatott is a holló beszédére, és pihenni tért abba az üregbe, ahonnét már nem volt számára kiút. Ugyanis reggel, mikor ismét útjára kelne, Mlutkhar farkasa állja el az útját. Megragadta zsákmányát, állkapcsában vitte Tumdachálba rengeteg föld alatti barlangon, setét járaton át, merthogy a Setéség Birodalma a Föld alatt terül el. Megnézte Mlutkhar, mit hozott kutyája, ahogy a regeszó meséli: **(VI. kép)**

Új foglyát Mlutkhar megnézte,
vaksi szemmel megszemlélte,
küldött reá szörnyű átkot,
nagy hatalmú varázslatot.

Ugtar mindent elfeledett,
semmire nem emlékezett,
vált Mlutkhar katonájává,
seregbéli szolgájává.

Mikor emlékei váltak,
a fejből mind kiszálltak,
röptes kis bogárrá lettek,
föld porától távol mentek.

Miután a hajóját eltalálta Mlutkhar nyilával, Ígd még haza tudta kormányozni azt, így bánatával együtt visszatért csarnokába. Harmadnapra végtére is elindult, felkutatta a kerek világot, bejárt tágas ligeteket, dermesztő rengetegeket, de sehol reá nem akadhatott. De végül a Sors úgy akarta, hogy eljusson arra a lápra, ahol Ugtar lezuhant. Meglelte a szétzúzódott Lámpás szilánkjait, azokat gondosan friss vászonba bugyolálta, és mivel társát halottnak hitte, elindult honába. Azonban a lámpás egyetlen darabja, egy szúnyognyi kis szilánkja lenn maradt a földön: megbújt egy levél mögött. Erre Ígd helyett Mlutkhar hollója talált rá, haza is vitte gazdájának. Ő pedig rájött a dolog nyitjára, és mivel tudta, hogy hősök jönnek a szilánkért, ráparancsolt új szolgájára, hogy menjen Tumdachál kapujához, és ki bejönne, azt rögvest ölje meg. Mlutkhar hollóját Ígd is látta, de nem tudta, hogy bűvös madár.

Ígd, mivel utazása idején nem rótt meg szokott égi útját, Drugdachál istenei követet küldtek hozzá megtudni elmaradásának okát. Ez a követ fogadta csarnokában, és felszólította, hogy jöjjön az Istenek Városába felelni a Lámpás hiányáért. Útra is keredett, felült gyorslábú lovára, majd nekivágott az éjszakának. Csak a csillagok vezették keleti honából Drugdachálba a Nyugati Úton. Vágtatott, a paripa patáinak zaját azonban meghallotta egy farkasfalka, akik halkabban, mint levelek hullása követték a lovaszt. Szemük nem világlott áruló pontként az éjszakában, hiszen a Hold fényét nem tükrözhatték vissza. Bundájuk feketéje sötét folt volt a nagy sötétségben. De még így is akadt valaki, aki szemével felfedezheti Ígd hóhérait: Drugdachál fenséges égbetörő tornyainak egyikéből figyelte az éjszakát Ult, a Hadak Istene, akinek szeme olyan, akár a sólyomé. És bár a szeme mindig ilyen volt, se most keze szárnyá, lába karmos madárlábbá változott, arcára horgas csőr nőtt, és egész testét toll borította be. Így, sólyommá változtában reppent ki az ablakon, Ígd segítségére, és hamarosan már a farkasfalkát prédálta. Erről így szól az ének: **(VII. kép)**

Rabolta a farkasfalkát,
magos égből osztva halált,
éles karma kit elkapott,
élet abban nem maradott.

Így Ígd a nagy vész elől megmenekedvén tért az Istenek Városába, itt állt Numtroung, a legfőbb isten elé. Róla ezt írja az ének: **(VIII. kép)**

Soktornyú szép Drugdachálban,
isteneknek csarnokában,
bír legnagyobb hatalommal,
legerősebbféle szóval.

Itt töviről-hegyire elmondta a történetét, és mivel Numtroung és a többi isten látta, hogy igazat beszél, megbocsátották a hiányát. Ígd közójük adta a Hold Lámpásának szilánkjait, amelyeknek ragyogó fényessége még töröppen sem szűnt meg ragyogni. Akként határoztak, hogy minél hamarább össze kell újrakovácsolni őket, el is kezdték izzítani a kemencéket, hatalmas fűjtatókat hoztak elő, amelyek szüntelenül hevítették a paraszat Gibrauk, az istenek kovácsa szüntelen csak kalapálta a szilánkokat, nyugta nem volt, de még csak át sem forrósodtak azok. Ekkor Ígd, sok erős bűvige tudója különféle hatószavakat mondott, de egyik sem használt. De gondolt egyet, és minden addiginál erősebb varázslatot kezdett: lehozta a Nap Lámpásának forróságát a Tűz Kutyái közé, ahol hevült a Hold Lámpása: Így már egybeforrtak a darabjai. Az énekben így áll mindez: **(IX. kép)**

Ereje Nap Lámpásának,
adja éltét a világnak,
csak az óvja sötétségtől,
ő védheti meg veszélytől.

Bújjon bele szilánkokba,
forrósítsa fel izzóra,
hogya az eltört forrjon össze
,újra alakuljon egybe!”

Csakhogya, bár teljesen újrakovácolta Gibrauk , azt észrevette, hogya még mindig nem a régi: fénye valamelyest halványabb, mert egy kis szűnyognyi szilánk hibádzik belőle. Ezt elmondta a Hold Hajósának, és Ígd ekkor tudta már, hogya a holló mit vett fel a lápon a földről, és amazt is tudta, hogya hová és kinek vitte el. Ulttal Numtroung elé állt, és miután elmondták neki, hogya miért nem ragyog még úgy a Lámpás, felajánlották, hogya elmennének Tumdachálba Mlutkhar sötét hatalmával dacolni és megküzdeni a kincset érő szilánkert. Numtroung komoran bölintott erre, mert látomása volt: megadatott neki látnia az időt: az egyik hősnek ez lesz az utolsó utazása, de a küldetés sikerrel jár majd. Viszont ha csak egy megy, úgy nem hozzák haza a Szilánkot. Mikor megtudták ezt, felettébb elkomorultak, de érezték, hogya nem léphetnek vissza. Másnap ráléptek az egyiknek halált hozó útra. Komoran szótlantul haladtak a Pusztaságon át. Kedvük olyan volt, mint a táj, amin haladtak: csupasz és vigasztalan. Hanem harmadnapra elérkeztek a Pusztaság végére: itt következett a Nagy Rengeteg. Láb nem járta, feltöretlen, titokzatos és sötét, oly vén, mint az Idő, emberésszel felfoghatatlan, tébolyító kusza vadon ez, olyan teremtmények lakják, amelyekről fényes nappal sem jó szót ejteni. De ők átverekedték magukat épségben ezen a helyen is, így jutva a Legnyugatibb Óceánig, ahonnan nyugatra már csak a Tizenkét Elfeledett Sziget van. Ezekből az egyikben tátong ama barlang, amely levezet Tumdachálba. A két hős ide csodaladikon jutott, melyet Ígd készített bűvös, teremtő szavakkal. A rege ezt írja utazásukról: **(X. kép)**

Szállott vízen gyors hajójuk,
vágatott tengeri lovuk,
került zátonyt, homokhátat,
megült gyilkos hullámárat.

Hét nap hajózták az ismeretlen vizeket, míg végre elérték az Első Elfeledett Szigetet. A murvás marton állt a durva sziklakapu, amelynek sötétje, mint a fenevad tátott állkapcsa nyelte el a két hőst. A homályból azonban hang szólt hozzájuk:”Én, kóbor lélek állok, vigyázok a Homály Kapujánál, haragom lesújt mindenkire, aki hívatlan jön!” De a két hős nem rettent meg, különösen nem Ígd, aki ismerte a nevét és a sorsát: hatalma volt fölötte. Garmignúnak hívták, hajdan halandó volt, de félté a halált, mint minden halandó féli, ezért Mlutkhar elé járult, szolgájává lett, és ezért új testet kapott tőle, új testet ködből, ami meg nem

hal, és semmiféle fémfegyvernek nincs felette hatalma. De Ígd azt is tudta, mint kerekedhet felül ellenségén: Varázsszavakat mondott, amelyekkel füstből, párából igézett ő is egy harcost. Fegyverzete is köd volt, így már szembe tudott szállni Garmignúllal. Küzdelmük két napig tartott, míg végül Ígd Kődvitéze végzett ellenével. A párát már nem tartotta össze lélek, szétfutott Tumdachál dohos levegőjébe. Így hát továbbmehettek útjukon. Történt azonban, hogy az az apró bogárka, amely Ugtar fejéből kiröppent, reászállott Ígd karjára, és úgy kérte, hogy ne ölje meg Ugtar testét, hanem vigyék Numtroung elé, és ő leveheti róla Mlutkhar átkát.. De a Hold Hajósa nem hallotta a bogár vékony hangját, sőt vérszívó pöcsiknek gondolta, ezért agyonütötte. Így meghalt Ugtar teste is, mert a lélek is eltávozott. Ígd véletlen ölte meg egykori társát. Erre Mlutkhar is megdühödött; az idegenek megölték két szolgáját, és behatoltak birodalmába. Kapta hát páncélját, felkötötte kardját, és személyesen kelt a Hold Hajósa és a Hadak Istene ellen. Össze is csaptak, és bár csak hárman küzdöttek, mégis úgy rengett a föld, mint száz hadsereg alatt. Két napig küzdöttek, és abban a két napban a nagy hegyek forogtak, óriási kövek mozdultak meg, hegyből völgy lett, és büszke bércekből síkság, a kutak tüzet köptek, szörnyű tűzvész tombolt, és a csillagok, mint az őszi levelek hullottak. De végül Ult megbotlott, és ez volt élete utolsó esése: félig már beteljesedett numtroung jóslata. De a düh új erőt adott Ígdnek, és lecsapta kardjával Mlutkhar pajzstartó balkarját. Mlutkhar kegyelemért kiáltott, és azt mondta, megad bármit a birodalmából Ígdnek. A hős tudta, hogy mit kell kérnie: nemsokára Tumdachál Kapujához tartott a Szilánkkal. De Mlutkhar, vereségébe nem bírván belenyugodni, utána küldte hadát megölni Ígdet és visszaszerezni a Szilánkot. De Ígd meglátta a közeledő hadat, és hatószavait kezdte szólani: **(XI. kép)**

„Körém most nagy köd kerüljön,
üldözöttre ráterüljön,
megvédjen a gonosz hadtól,
Mlutkhar küldötte csapattól!”

Működött is a varázs: a katonák dolga végezetlen maradt. Eztán Ígd felment a felszínre, és azon az úton, amelyen haladt, vissza is tért Drugdachálba. Maga mögött hagyta a sok veszélyt, de mégsem örvendezett- két hős ugyanis odaveszett. Tort ültek Ult és Ugtar emlékére, és Ult testét ősi szokás szerint máglyán búcsúztatták. Így van a regében: **(XII. kép)**

Tort ültek szép Drugdachálban
isteneknek csarnokában,
Ult és Ugtar emlékére,
megholtak tiszteletére.

De a Hold Lámpásának fénye megújult: Ígd azóta is rója időtlen köreit, és a Hold alakja azóta változik-fogy: ahogy Ugtar és Ult elfogytak a világból, és növekszik, ahogyan növekedett az istenek győzelme is.

Berekesztém dalaimat,
bevégzém már szavaimat,
végére ért régi regém,
múlt időkből maradt mesém.

Mennyi igaz, nem tudhatom,
mennyi hazug, meg nem mondom,
egy a biztos mindez régen,
történt még az ősidőkben.

Valamelyest igazsága,
félíg-meddig bizonyosága,
ennyi lehet a regémnek,
talán ennyi a mesémnek:

Hold még mindig fenn az égen,
feketén, csak nappal kéken
látszik tiszta éjszakákon,
sötétségbeli órákon.

Illés Áron 10. A